

smo Ti takrat zadnjič segali v prijateljske roke. Šel si kot vojak in junak nazaj na prvotno odkazano mesto. Tam za laškimi gričmi pa so zagrmeli topovi in zašumele so granate in šrapneli v grozno bojno žalostinko. Med drugimi si padel kot c. in kr. rezervni praporščak, bojujoč se z vso ognjevitostjo na čelu svojega voja, tudi Ti. Bogato je bilo Tvoje delo v šoli, še bogatejše pa zunaj na bojnih poljanah. Bodi torej oboje blagoslovljeno!

Naše nagrobnice ne morejo in ne segajo ob vznožje Dobrdoške visoke planote, pa naj Ti v počestčenje in slovo prepevajo iz dobrdobskih gajev in logov drobni ptički nedolžne melodije in mile pesmi, ki si jih tako jako ljubil.

Ob spominu na Te, dragi in blagi nam Andrej, se bo mnogokdaj porosilo naše oko — pa saj si vreden naših solz!

V. R.

MAKS KRIZMAN.

Po mučni bolezni, ki si jo je nakopal v težkem izvrševanju svojih vojaških dolžnosti, je umrl dne 22. decembra pri svojih starših v Sevnici tovariš Maks Krizman, učitelj v Št. Vidu pri Planini in kadet-aspirant 27. domobranskega polka. — Navdušeni učitelj, ki ga je dohitela smrt, starega komaj 24 let, je bil z vso dušo zavzet za svoj stan. Prezgodaj je moral od nas, nego da bi mogel vse svoje sile razviti v blaginjo ljubljene naroda. Bodi mu ohranjen blag spomin!

EMIL ŽAN.

Z bojišča prihaja prežalostna vest, da je že nekaj tednov pogrešani tovariš Emil Žan, učitelj na Viču pri Ljubljani in praporščak v 17. pohodnem polku — mrtev. Padel je za domovino in cesarja! Bil je delaven slovenski učitelj.

Domovina ohrani učitelju-junaku hvalen spomin!

CESARJEVA ZAHVALA ARMADI IN MORNARICI.

Na novoletno voščilo armadnega vrhovnega poveljnika feldmaršala nadvojvode Friderika je cesar odgovoril s to-le brzojavko:

»Globoko občutena novoletna voščila na bojiščih stoječe oborožene sile, ki ste Mi jih ravnokar izrekli, so Me globoko ganila. Vaš pogled na preteklo vojno leto Mi da s ponosnim veseljem spoznati zupanje, ki navdaja Mojo oboroženo silo v zavesti vseh teh uspehov, katere označuje naš in naših zaveznikov sedanjí vojni položaj. Če se nam je tudi spomladi postavil z Italijo zavratno nov sovražnik nasproti, so vendar hrabri branilci na Tirolskem in Koroškem ter Moja junaška armada ob Soči kljubovali vsem njegovim naskokom. Z zavzetjem Belgrada po sijajno slavnem prekoračenju Dunava in Save so Naše in nemške armade ponesle svoje zastave daleč na Balkan. Kamor se ozrem, vidim na kopnem in na morju nemotno se bojevati Svojo brambno silo na

severu in na jugu, navdano s koprnjenjem naprej. Zahvaljujem se toplo Vam za vsa čuvstva in zagotovila, ki ste Mi jih izrazili, ter prosim nebo za blagoslov Moji brambni sili in za jekleni ščit in ostri meč domovine.

Franc Jožef m. p.

Vrhovni armadni poveljnik feldmaršal nadvojvoda Friderik je izdal nato armadno povelje, v katerem sporoča vsej vojski to zahvalo najvišjega gospodarja.

VOJNA RAZSTAVA NA DUNAJU.

Na Dunaju otvorijo 1. maja 1916 veliko vojno razstavo.

»VOJAŠKI SLUŽBENI JEZIK«.

Oficijozna »Information« javlja, da se bo v prihodnje v vseh učnih zavodih brez izjeme uvedel obligatorični pouk »vojaškega službenega jezika«.

CESARJEV FONOGRAM.

Predsedstvo vojaškega sirotinskega pomožnega fonda skupne oborožene sile je sprejelo patriotično idejo, preskrbeti fonografično sprejetje glasu Njegovega Velikanstva, da se da tako narodom monarhije in njenim prijateljem prilika, slišati glas vladarjev. Cesar je takoj izjavil, da ugodí prošnji. Sprejetje glasu se je izvršilo 14. decembra v Schönbrunn. Preden je govoril v aparat, je cesar vprašal, ali je sprejet tudi glas nemškega cesarja, na kar se mu je povedalo, da se je nemško društvo obrnilo z enako prošnjo na nemškega cesarja. Cesar je govoril v aparat z jasnim glasom in markantnim naglašanjem. Poročnik Kronau, ki je vodil sprejemanje, je stavil na to aparat takoj v akcijo, in čisto so zvene iz njega ravnokar izgovorjene besede. Fonogram pride v razprodajo meseca januarja.

ZA DRAGINJSKO DOKLADO DRŽAVNIM URADNIKOM.

Splošno avstrijsko uradniško društvo nam javlja, da je ravnokar predložilo vladi prošnjo, naj z ozirom na težavni položaj priskoči državnim uradnikom na pomoč z dovolitvijo draginjskih prispevkov do povratka normalnih razmer. — Deputacija poštnih uradnikov je intervenirala pri kompetentnih ministrih zaradi draginjskih doklad. Trgovinski in finančni minister sta izjavila, da priznavata, da bi bila splošna draginjska doklada za državne uslužbenke primerna in potrebna.

PROFESORJI - VOJAKI IN UČITELJI-VOJAKI NA OGRSKEM.

ki niso sposobni za službo na fronti, temveč le za pomožne vojaške službe, so odpuščeni domov, da se posvetijo svojemu poklicu.

PLAČE OGRSKIH DRŽAVNIH POSLANČEV.

Znano je, da imajo ogrski državni poslanci namesto dijet letno plačo, in sicer vsak 7900 kron. Zdaj, ko so na Ogrskem uvedli vojni davek, je nastalo vprašanje, če je treba vojni davek plačevati tudi od poslanskih plač. Stvar je prišla do uprav-

nega sodišča in to je odločilo, da od poslanskih plač ni treba plačevati vojnega davka.

600 NOVIH MILIJONARJEV.

Tekom sedanje vojne je na tisoče ljudi izgubilo življenje, zdravje in imetje, na tisoče pa jih je brez posebnega truda obogatelo. Nemški listi računajo, da je le v naši državi kakih 600 oseb, ki so med vojno postali milijonarji, koliko jih je pa še, ki so pridobili sicer manjša, a vendar znatna imetja. Teh vojnih dobičkov se drže kri, znoj in solze tisočev in tisočev ubogih ljudi.

ANGLEŠKI DUHOVNIKI BI ŠLI RADI V VOJNO.

»Daily News« poročajo, da je nad tisoč duhovnikov v Londonu napravilo pismeno prošnjo na londonskega nadškofa, naj dovoli, da smejo duhovniki vstopiti v armado.

MOBILIZACIJA AVSTRIJSKIH ŽEN.

Ženske organizacije, od katerih vojno ministrstvo pričakuje predlogov o uporabi žensk v zaledju, so imele na Dunaju že več posvetovanj. Predvsem izkušajo dobiti temelj, na katerem naj bi slonela takozvana ženska mobilizacija. Do sedaj se je razpravljalo o varstvu mater, mladine in otrok, o šolanju žensk, določila se je tudi približno njihova zmožnost za delo, govorilo se je tudi o posvetovalnicah, starosti, zaslužku in prilikah za žensko delo. Vse organizacije so izvolile ožji odbor, ki vodi nadaljna posvetovanja. Vojnemu ministru se bo na ta način stavilo enotne in složne predloge vsega avstrijskega ženstva.

DOSEDANJI DOBIČEK VOJNIH ZNAMK.

Trgovsko ministrstvo je nakazalo vdovskemu in sirotinskemu skladu celokupne oborožene sile zopet 400.000 kron. Skupno je doslej prejel omenjeni fond od izkupička vojnih znamk 1 milijon kron.

KRUŠNE KARTE.

»Zeit« poroča, da bodo najbrž uvedene obligatorične krušne karte za celotno monarhijo. Dosedaj so uvedene krušne karte le v večjih krajih. Tudi razmišljajo merodajni krogi o tem, ali bi ne kazalo deliti karte ter uvesti posebne nakaznice za kruh in posebne za moko.

CENZURA ZA POŠTNE POŠILJATVE.

Omejitev, ki so jim cenzuri zavezane poštne pošiljatve v uradnem okolju poštnega in brzojavnega ravnateljstva za Trst, Primorsko in Kranjsko podvržene:

- Strogo je prepovedano po pošti pošiljati državnemu interesu škodljiva poročila. K temu je šteti četudi dozdevno nedolžne vesti o vojaških stvareh, kakor na primer: o prihodu in odhodu častnikov, o nastavljanju ali prehodu vojaštva, o pošiljanju ali shranjevanju vojaškega blaga itd.
- Pisma se morajo predajati odprta. Na pismih kakor na dopisnicah mora biti označeno odpošiljateljevo ime in naslov.
- Tudi denarna pisma (vrednostna pisma, vrednostne škatlje) se oddajajo na

pošto odprta in se smejo zapreti šele vpričo poštnega uslužbenca. Predajatelj poroča ovitek (škatljo) in vsebino, da se uradnik, ki sprejema, prepriča, da ni nikakih pismenih sporočil. Nato dene predajatelj pod vednim nadzorstvom uradnikovim vsebino v ovitek (škatljo), ga (jo) zapre in zapečati s seboj prinesenim pečatnikom. Luč in pečatni vosek preskrbi urad. Za odprto predajo se ne plača višje pristojbine. Določila o jamstvu ostanejo s tem nedotaknjena. Znamke se prilepijo šele tedaj, ko je pismo (škatlja) zapečaten (zapečaten). — d) Na odrezku poštnih nakaznic in spremnic ne sme biti pisane drugega kot odpošiljateljev naslov. Samo pri vplačilih za državne blagajne in urade je dovoljeno na odrezkih poštnih nakaznic ter na zadnji strani poštno-hranilničnih položnic in davčnih vplačilnic postaviti take podatke, ki omogočujejo pravilno zaračunanje dotičnega zneska. — e) Poštnim zavitkom se ne sme pridevati zasebnih pismenih poročil. — f) Prepovedano je rabiti v pismih in dopisnicah šifre, hebrejske pismenke, stenografijo in izvenevropske jezike. — Občinstvo se v lastnem interesu pozivlja, da se ravna strogo po teh določilih, ter se opozarja na to, da se pošiljke, ki ne odgovarjajo cenzurnim predpisom, ali sploh ne odpošljejo, ali pa vsaj (kakor na primer zaprta pisma) zaradi otežkočene cenzure šele z občutno zamudo.

GROF TISZA IN NARODNOSTI NA OGRSKEM.

V svojem novoletnem govoru se je spominjal ogrski ministrski predsednik grof Tisza tudi nemadžarskih plemen. Eno glavnih načel ogrske politike — je rekel — mora biti to, da se ustvari duševna harmonija s plemeni, ki žive v ogrski domovini. Vzrok vdanosti vseh prebivalcev je v tem, da narodna ogrska država, enotnost političnega naroda, ni zgrajena na zatiranju, marveč na podlagi popolne pravne enakosti in dalekosežnih enakih pravic različnih jezikov in kultur, potem na dobrohotnem podpiranju različnih kulturnih in socialnih interesov! Po tej poti moramo nadaljevati. Pomanjkljivosti, ki se kažejo tupatam na našem državnem organizmu, moramo izpopolniti! —

ODLIKOVANJA ZA VOJNE INVALIDE.

Uradno poročajo: Vrhovno armadno poveljstvo je odredilo, da se vsi vojni invalidi, ki dosedaj še niso dobili nobenega

je uvrstil med prvoborilce za kulturni, posebno pa gospodarski napredek našega naroda. Tako je bil ustanovnik Čitalnice, kjer je opravljal posel blagajnika do svoje smrti, ustanovnik in najagilnejši delavec v Okrajni posojilnici, ki mu je bila posebno pri srcu ter je kot strokovnjak vedno resno svaril pred razdorom, ki se je zaradi nastalih političkih razmer vrival v zavod. Razentega je bil ustanovnik in dolgoletni blagajnik Kmetijske podružnice, šolski ogleda Franc-Jozefove šole in blagajnik krajnega šolskega sveta.

Iz vsega razvidimo, da smo dobili svojega nepozabnega pokojnika povsod, povsod so mu zaupali najodgovornejši in najtežavnejši posel, ker so se zanašali na njegov kremeniti značaj, na njegovo poštenost in na njegovo vztrajnost, ki je bila prava češka vztrajnost.

O resničnosti reka, da je nehvaležnost plačilo sveta, se je moral žal, tudi dragi pokojnik večkrat prepričati, a to ga ni motilo v njegovem delovanju, ampak šel je nemoteno naprej po začrtani poti za smotri, ki si jih je stavil.

Vkljub vsem vrlinam, ki jih je imel tovariš Kryl v toliki meri, niso njegovih prsi dičili ne zlati križci ne zlate kolajne — Kmetijska družba ga je odlikovala s srebrno kolajno — pa vsaj mu tega tudi ni bilo treba, ker dičilo ga je zlato srce in kristalno čist značaj. Čutil se je v svoji skromnosti srečnega, ko je videl, kako ga

čislamo in ljubimo vsi, in to mu je bilo najlepše plačilo.

Spomin na takega moža bo živel še v poznih časih, sad njegovega truda bodo uživali tudi poznejši rodovi, ker mož ni živel le sebi in sedanjosti, ampak živel je splošnosti in bodočnosti. T.

Iz mučeništva tovariša Janka Janežiča.

Pokojni Janko Janežič, vadniški učitelj in bivši okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, ki je po dolgotrajni in trpljenja polni bolezni umrl dne 2. decembra pret. leta, je bil v zadnjih časih res pravi mučenik. Dokaz temu je pismo, ki ga je pisal z Dunaja svojemu prijatelju in tovarišu Antonu Likozarju in ki slove:

Ljubi tovariš!

Sama kost in koža sem. Z menoj je pri kraju. Že dneve imam tisto nesrečno temperaturo, ki ne obeta nič prida.

Ko sem prišel nazaj na Dunaj, so mi takoj rekli, da moram biti operiran. G. zdravnik-operater me je zagotavljal, da operacija ne bo težka (?).

Ker sem imel svoj čas srčno nedrozo, sem ga opozoril, da narkoze ne bom prestal.

»No, prav, da ste mi to povedali, potem Vas bomo le injicirali«, mi je odgovoril.

Misli si, kako mi je bilo pri srcu ob tej vesti.

Operacija se je vršila šele tretji dan. — Ta dušna muka! V operacijski sobi so me privezali z jermeni na operacijsko mizo, mi pokrili obraz, in nato se je pričela mesarija.

Ker nisem bil narkotiziran, sem slišal vse. Besede, kakor: Säge, Tupfer, Pinzette, Wasser, Meißel i. dr., mi še danes zvene po ušesih.

Dokler so rezali meso, nisem čutil bogvedi kaj, a druga je bila, ko so mi pričeli izrezavati desno gornjo čeljust.

Hreščalo je po moji glavi strahovito. Zdelo se mi je, kakor da se nekje v bližini podirajo hrasti.

Kaj je izruvanje zoba proti ekciziji čeljusti!

Zdravniki so mi prepovedali vsako pisarjenje, vendar je moja prijateljska dolžnost, da Ti pred smrtjo še enkrat pišem.

Priporočam se Tebi in vsem tovarišem in znancem v prijazen spomin!

Tvoj

Janko Janežič.

ko ga je pozneje isti tovariš obiskal na njegovem domu, ni mogel ubogi Janežič nič več govoriti. — Zadnje besede, ki jih je hotel povedati prijatelju Likozarju, je s tresočo, popolnoma oslabele roko napisal na tri-listke. Te poslednje besede, govornjene pred obličjem smrti, se glase:

Hvala Ti lepa!

Jaz sem jako slab. Bog me reši tega trpljenja!

Žel sem Te še videti, dasi že komaj reagiram.

Ljubi Tone, jaz ne užijem drugega nego dve skudelici mleka na dan, a še to z največjo težavo.

Prosim Te, zavzemi se zame in za mojo vdovo, če bi bilo treba!

Prosim, povej ženi, naj ne bo v skrbeh zaradi tega, ker vedno dvomi!

Pozdravi tovariše!

Leči moram!

In je legel in zaspal za — vedno! — Ubogi trpin! Rešeni mučenik!

Naročajte in širite „Učiteljskega Tovariša“!

odlikovanja, protokolarično zaslišajo. Na podlagi protokolaričnih izpovedb se bodo vršila pozvedovanja, da se oni invalidi, ki so svojo dolžnost v polni meri izvršili, naknadno odlikujejo. Se ne odlikovani invalidi naj se v to svrhu javijo na svoji evidenčni oblasti.

PROŠNJE ZA OPROŠČENJE ČRNOVOJNIŠKE SLUŽBE.

Domobrasko ministrstvo objavlja: 1. Prošnje za oprostitev od črnovojniške službe, če gre za javne koristi, se morajo vlagati pri političnih okrajnih oblasteh; pripominja se, da se iz osebnih razmer črnovojniških zavezancev vložene prošnje upoštevajo le v izvanrednih, brez vsakega dvoma in uradno dognanih slučajih. 2. Tvrde, ki dobavljajo za armado, morajo vlagati prošnje za oprostitev svojih nastavlencev pri domobraskem ministrstvu. 3. Vbodoče se na oprostilne prošnje, vložene naravnost pri domobraskem ministrstvu, kakor tudi na prošnje svojcev za kratke dopuste v aktivni vojaški službi se nahajajočih oseb, ki se pomotoma vložijo pri domobraskem ministrstvu, namesto pri neposrednem poveljstvu, nadalje na brzogovorne urgence, ki se tičejo takih prošenj, ne bo nič oziralo. 4. Ovadbe o varanju pri oprostitvi od vojaške službe se natančneje preiščejo le takrat, kadar se ovaditelji podpisajo in da svoj natančen naslov. Na brezimne ovadbe se ne bo oziralo.

V MAJU ALI JUNIJU MIR?

Neues Wiener Journal« objavlja razgovor s podpredsednikom bolgarskega sobranja dr. Momčilovom: Proti solunski aferi velja samo en odgovor: najostrejša represalija. Kaj se bo zgodilo s Solunom, ko bodo ententine čete izgnane, o tem bodo odločevali večji faktorji kakor smo mi, namreč cesarja Franc Jožef in Viljem. V zadnjem času je naša vojska zaradi zmaga postala tako močna, da bi ententa morla zbrati 2 milijona vojakov, če hoče uspeti. Toda prepričani smo, da tega ne stori. Ker vse ofenzive, ki jih bo še ententa začela proti naši ali avstrijski ali nemški fronti, nimajo nobene nade in skorajšnja ofenziva proti Sueškemu prekopu, ki je najbolj občutljiva točka Angleške, mi daje upanje, da se meseca maja ali junija vrne mir.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Šolsko vodstvo v Zadlogu pri Komendi zbirko šolske mladine 20 K, Josip Bregar, nadučitelj v Zg. Šiški, 4 K; šolsko vodstvo Vače 17 K 10 vin.; šolsko vodstvo St. Lambert 10 K 93 vin.; šolsko vodstvo v Jaršah 10 K; zbirka rudniške ljudske šole v Idriji 15 K 91 vin.; zbirka ljudske šole v Iški vasi 4 K; šolsko vodstvo na Trati 40 K; šolsko vodstvo Sv. Trije kralji-Royte 10 K; šolsko vodstvo Brezovica pri Ljubljani 10 K; šolsko vodstvo Srednja vas v Bohinju 33 K 10 vin.; šolska vodstva: Koprivnik 6 K; Gorice 90 K 30 vin.; Zasip 3 K 50 vin.; Begunje na Gorenjskem 71 K; Trnovo 22 K; Podstenje pri Trnovem 6 K 90 vin.; Koroška Bela 47 K 10 vin.; učiteljsko obeh ljudskih šol v Idriji zbirko 440 K; zbirka šole v Planini 246 K 70 vin.; isto v Zavrčcu 2 K 34 vin.; šolsko vodstvo pri Sv. Katarini 8 K 10 vin.; zbirka šolske mladine v Kuteževem 20 K; učiteljica Antonija Kračmanova v St. Lenartu 2 K; ravnatelj F. Robič in učitelj Fran Zacherl v Ljutomeru po 5 K, skupaj 10 K; krajni šolski svet Ubelsko 10 K; šolska mladina v Čemšeniku 12 K 18 vin.; šolsko vodstvo na Colu nabralo 300 K; šolsko vodstvo v Semiču nabralo 20 K; v Črešnjevcu 90 vin.; učenci I. mestne šole v Ljubljani 100 K 10 vin.; šolsko vodstvo v Zadlogu pri Komendi zbirko šolske mladine 32 K; vodstvo tri-razrednice na Barju darilo šolske mladine 26 K 10 vin. in obresti Matevžetove ustanove 24 K; učiteljica Marija Zakrajškova nabrala v Metliki 55 K 50 vin.; šolski vodja Emil Pakiž namesto božičnih in novoletnih voščil 10 K; učenci ljudske šole na Katinari 12 K 60 vin.; učenci ljudske šole v Barkovljah 23 K; učenci v Jarenini v Slovenskih goricah nabrali 305 K; krajni šolski svet v Jarenini v Slovenskih goricah 300 K; skupaj 2382 K 36 vin.

V zadnji številki izkazanih 35.971 K 71 v. Danes izkazanih 2.382 K 36 v.

Doslej nabranih 38.354 K 07 v.

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Solski list.

Ideja sicer ni nova. A zadnje čase se vedno pogosteje oglašajo šolniki vseh narodov k tej ideji. Vedno in vedno se čuje klic: V ljudsko šolo — šolski list! — Naravno je, da tudi Slovenci ne smemo stati brezbrizno ob strani, ko rešujejo za šolstvo velika vprašanja. Pripravljene moramo biti za tisti čas, ko dobi ta ideja meso in kri. Tudi grmenje topov in bojni krik, ki odmevata od mej naše države, nas ne smeta napraviti gluhih.

Namen teh vrstic je zanimati slovenske šolnike za vprašanje šolskega lista. Ne mislim, da so moji nazori edino pravi in izvedljivi. Tovariše po vseh slovenskih deželah, ki imajo čas in voljo študirati to vprašanje, vabim, da v našem listu povedo svoje nazore in mnenje. Tako se bo razvijalo tudi pri nas vprašanje šolskega lista vsaj vzporedno drugim narodom v mejah in izven mej naše države.

Kak je namen in pomen šolskega lista? Seveda se tu še jako cepijo mnenja. Ali naj šolski list izpodrine šolska berila vseh razredov ali samo nekaterih, ali pa naj prihaja poleg beril v šolo? Preden pridemo do vsebine šolskega lista, se morajo principialno rešiti ta vprašanja, ki je od njih tudi zavisna vsebina lista.

Za enkrat, vsaj za začetek, ne more šolski listi izpodrinuti šolskih beril. Ko bi bil po mojem mnenju šolski list nadomestilo šolskim berilom, bi moral izhajati za vsako stopnjo šolarjev poseben list, ki bi bil po vsebini primeren duševnemu razvoju učencev in prikrojen po učnih načrtih dotičnih razredov. S tem načinom urejanja šolskega lista bi bili združeni preveliki stroški in bi bil uredniški aparat tako velik, da bi bilo treba zanj več urednikov. Za začetek ni torej niti misliti na tak list. Ne rečem pa, da bi se iz enotnega lista, ki ga razložim nastopno, ne mogel slej ali prej razviti vsaki stopnji učencev primeren šolski list.

Za začetek naj torej ostanejo vse šolske knjige. Šolski list naj ima namen združevati zunanji svet s šolsko sobo, on naj bo most, ki veže še omejeno obzorje mladine s širnim svetovnim obzorjem, uvaja naj mladega duha v šolo življenja, pripravljaja naj mladega šolarja za vstop v življenje. Vsega tega mu šolska knjiga ne more dati, vsaj v toliki meri ne. Vzgajajmo mladino za življenje, za socialni boj, ki jo čaka ob vstopu v svet! In najboljši propagator te socialne pedagogike bi bil šolski list.

Enkrat na teden naj bi prihajal šolski list v šolsko sobo. Vsak ponedeljek — recimo — bi razdelil razrednik med vse učence šolski list. Vestno bi se čital, razlagal, pojasnjeval. Veselo bi bilo gledati te male ljudi z lastnim listom v roki, in ta list naj bi jim povedal vse, kar se godi med svetom, kar jih zanima in kar vedeti smejo. Živo življenje bi bila šola za življenje, oči bi se jim odpirale, duh bistril, znanje širilo; ta list bi jim kazal domači in tuji svet v pravi luči, povedal bi jih na polje ved in iznajdb, svaril bi jih pred nevarnostmi, razlagal pojave v narodi, bil bi jim svet, v katerega še niso stopili, a imajo stopiti kmalu. Ta svet bi jim ne bil več tuj, in izginila bi vrzel med šolo in življenjem, ki se pokaže sedaj dostikrat v vsej pogubnosti tedaj, ko prestopi učenec prag šolske sobe in napravi prvi usodni korak v življenje. Niti omenjati bi ne bilo treba, da bi budil šolski list veselje do branja v mnogo večji meri kot šolsko berilo, ki ga zna vsak pridnejši učenec kmalu po začetku šolskega leta skoro na pamet. Vsak teden nekaj drugega, nekaj novega, ob pričakovanju bi se jim nestrpnosti iskri- le oči, to bi bilo drugačno življenje v šoli kot sedaj, ko komaj odpre učitelj usta, že vedo učenci, kaj bodo brali in segajo skrivaj roke pod klopi in iščejo dotičnih beril.

Po mojem mnenju naj bi bil šolski list torej tednik na štirih straneh velike osmerke. Pozneje bi se mogel razširiti na šest ali osem strani. Cena bi mu morala biti nizka, po dva vinarja, da se more vsakdo nanj naročiti. Še bolje bi bilo, ko bi naročili kar krajni šolski sveti list za vse učence svojih šol in bi ga dobivali vsi učenci brezplačno.

Velikega pomena bi bil šolski list sedaj ob vojni. Saj je treba tudi mladini opisati gigantske boje naših armad, predočiti jim nesmrtno čino naših junakov, med katerimi se nahaja marsikateri učenca oče, brat ali sorodnik. Seveda se ideja ne da izvesti tako hitro, ker je treba pridobiti zanj šolske oblasti. Brez njih dovoljenja in podpore bi bilo izdajanje šolskega lista nemogoče.

A četudi nas loči še mnogo let od uredničenja ideje šolskega lista, ne smemo držati križem rok. Na delo, tovariši, pre-

mišljajte in povejte tudi vi svoje mnenje, da pripravimo skupno pot do uvedbe šolskega lista tudi v slovenske šole!

Karel Wider.

Tedenska denarna darila učencev.

Z razpisom z dne 17. decembra 1915, št. 6766, je izdal c. kr. deželni šolski svet kranjski na vse šole v deželi oklic za nabiranje denarja v vojne namene. To nabiranje denarja naj se pa izvede tako, da ne bodo narasla staršem nova bremena. V območju šole in v domačem gospodarstvu naj se uvede za časa vojne taka štedljivost, ki bo vsakemu učencu omogočila, da si bo prihranil vsak teden lahko par vinarjev za nameravana tedenska denarna darila učencev. Da pridemo v šoli do prihrankov, naj se rabijo po vseh šolah samo najpotrebnejše knjige; nabavljanje drugih knjig in pripomočkov se od učencev ne sme zahtevati. Dalje se sme uvesti le toliko zvezkov, kar jih je neobhodno potrebnih; priporoča naj se tudi popolna izraba papirja. Šolske in domače vaje naj se omeje z ozirom na njih število in obseg. Uporaba tablic za šolske in domače vaje je z ozirom na draginjo papirja zopet dovoljena. Mladina naj se navaja na ekonomično uporabo pisal in svinčnikov. Barve in barvasti svinčniki naj se rabijo v ljudski šoli le v višjih razredih. Raba radirk naj se omeji. — V dosegu prihrankov v domači hiši naj se otroci popolnoma odvadijo sladkarij. Denar, ki bi se izdajal za sladkarije, naj se obrne za darila učencev. Obleka naj se večkrat in dobro osnaži ter skrbno zakrpa, da bo dobra še po končani vojni. Otroci naj se navajajo na zmernost v jedi in pijači in ogibljejo vseh nepotrebnih izdatkov. — Nabiranje denarja naj se začne takojpo Novem letu; najmanjši tedenski dar znašaj dva vinarja, največji pa ne sme presegati 1 krone. Razpis konča z besedami: Prostovoljna tedenska denarna darila učencev, s katerimi se bodo olajševale težkoče vojne, naj se od staršev šolske mladine ne smatrajo za nov izdatek za šolo, ampak nastanejo naj iz primerne štedljivosti; ta darila naj bodo milo darovi, ki bodo našim potomcem pričali, kako je kranjska šolska mladina umevala veliki čas, ki živimo v njem, ter se izkazala vredna svojih junaških očetov in bratov, ki so kakor železni zid stali na straži ob Adriji v čast in slavo dežele kranjske.

— Črnovojniška dolžnost. V uradnem listu v Krakovem je izšel razglas, da so glasom ukaza vojnega ministrstva v letu 1865. rojeni črnovojniki podvrženi črnovojniški dolžnosti tudi še leta 1916. To se pravi, da zadene črnovojniška dolžnost tudi tiste, ki so letos v 51., oziroma 52. letu starosti.

Književnost.

»Usoda špijonova« je velezanimiv detektivski špijonažni roman med Italijo in Avstrijo. Dejanje romana se vrši na Dunaju, na Primorskem: v Trstu, na Goriškem, na južnem Tirolskem, v Benetkah in v Turinu. — Roman »Usoda špijonova« je roman italijanskega oficirja, sina uglednega patricija v Benetkah, ki se je posvetil špijonaži v prid Italiji zoper Avstrijo. — Roman »Usoda špijonova« kaže, da so se špijonaži posvečali tudi člani najboljših italijanskih krogov in da so izkušali po zvezah, ki so jih imeli družabno v avstrijskih višjih krogih, zavajati celo avstrijskega častnika. — Roman »Usoda špijonova« je velezanimiv, vrši se leta 1907 do leta 1910 in je torej predigra sedanje vojne med Italijo in Avstrijo ter kaže, kako zahrbtno je postopala Italija že takrat zoper svojo zaveznico Avstrijo. — Roman »Usoda špijonova« je še prav posebno zanimiv in pomemben za Slovence, ker se vrši deloma celo na slovenskih primorskih tleh in ker se tiče vohunstvo naše ožje slovenske domovine, ki je zahrbtni, grabežljivi Lah nikdar ne dobi, nikdar dobiti ne sme. — Čuvajmo domovino špijonov, zakaj umazana dobičkaželost enega izdajalca stavi tisoče in tisoče življenj hrabrih vojakov — skrbnih očetov, dragih bratov in ljubljanih sinov — v smrtno nevarnost! — Roman »Usoda špijonova« je jako zanimiv in sedanjemu resnemu vojnemu času primeren. Vsakdo ga bo rad čital. — Roman »Usoda špijonova« bo priobčeval ilustrirani tednik »Tedenske slike«. Ker bo list z novim letom izhajal obsežnejši, kakor je bil dosedaj, bo priobčeval v vsaki številki poleg drugega zanimivega tudi mnogo romana, da se ne bo

vlekel skozi vse leto, temveč bo v kratkem ves priobčen. S tem bo gotovo ustrezno večini čitateljev. — Naročite si »Tedenske slike«, ki stanejo četrta leta 3 K, pol leta 6 K in vse leto 12 K! — Posamezne številke se dobivajo v trafikah, knjigarnah in na kolodvorih, izvod po 24 vinarjev.

O našem ljubem »Zvončku« pravi »Slovenski Narod«: »Zvonček«, časopis za mladino, je dovršil svoj šestnajsti letnik. Naravno je, da je vojna začrtala svoje sledove tudi v ta list, tako mladina po »Zvončku« duševno doživlja boj, ki ga bije zdaj Evropa. Vobče služi »Zvonček« duševnemu razvoju in napredku slovenske mladine, in priznati se mu mora, da je skrbno in vestno izpolnjeval svojo nalogo. — »Zvonček« je potreben in koristen list, zato je želeli, da mu ostanejo zvesti ne le njegovi dosedanj prijetelji, ampak da mu pridobe še novih. — Tudi mi pravimo tako, zato pa zopet dajmes pozivamo vse prijatelje slovenske mladine: Na delo za list, ki je namenjen naši deci!

Vojaške narodne pesmi za šolo in dom. Nabral in za dvoglasno, oziroma triglasno petje postavil Anton Kosi. — Prvi zvezek. — V Ljubljani 1915. — Izdala in založila Katoliška Bukvarna. — Natisnila Katoliška tiskarna. — Cena 1 K. — Marljivi zbiralec narodnega blaga, tovariš Anton Kosi, je imel namen, da tudi v glasbi in z njo ohrani spomin na sedanjo vojno. Ker imamo toliko narodnih pesmi, z besedilom nanašajočih se na vojno ali na dogodke, ki so spojeni z njo, je to dokaz, da so Slovenci vedno bojevali za Avstrijo in cesarja, zanj prelivali kri in umirali, zraven pa prepevali: dovolj glasna priča, da ni v življenju našega naroda nobenega dogodka ali pojava, ki bi ga ne spremljala ali označala narodna pesem. Gotovo si vskdo od vsega srca želi, da bi iz narodove duše končno vendar zagrmela pesem radosti in sreče — odmev zavesti, da je dospel našemu narodu plačilni dan za vse, kar je doslej storil za domovino in žrtvoval zanj!... Kosi je postavil pesmi tako enostavno in preprosto, da ne bo izvajanje nemožno nikomur, kdor je pevec.

»Ljubljanski Zvon«, ta naš najodličnejši mesečnik za književnost in prosveto, začelja letos svoj XXXVI. letnik. — Opozarjamo svoje tovariše in tovarišice, ki so pač vsi brez izjeme prijatelji naše lepe knjige, da podpirajo z naročanjem »Ljubljanski Zvon«, ki šteje med svoje najboljše sotrudnike tudi mnogo članov našega stanu. Vsaj vse naše knjižnice in vsa naša društva naj si ga naroče.

Prihodnji dobrodelni koncert »Glasbene Matice« bo v nedeljo, dne 16. januarja. Vršil se bo na korist goriških beguncev. Sodelovala bodeta dva izvrstna mlada slovenska umetnika: koncertni in operni tenorist gospod Josip Rijavec iz Gorice in koncertna pianistinja gospodična Dana Koblerjeva.

Srednješolske vesti.

Dijaška kuhinja v Kranju. Izredni časi so dijaški kuhinji v Kranju delali v minolem šolskem letu velike težave. Stroški so bili veliko večji, kakor dohodki, in nastal je primanjkljaj, a vzlic temu se je vršilo poslovanje »Dijaške kuhinje« vse leto nemoteno, da je bila ubožna gimnazijska mladina preskrbljena vsaj s hrano. Izdalo se je v šolskem letu 1914/15. za 10.257 kosil in 10.521 večerij 5283 kron 97 vin.

Profesor Izidor Modic — padel. Dne 19. pret. m. je padel na italijanskem bojišču c. kr. profesor na ljubljanskem učiteljski in nadporočnik v rezervi, Izidor Modic. Zadel ga je granata ter je vkljub takojšnji pomoči izkvravel. Začasno so mu izkopal grob v Renčah pri Gorici. Profesor Modic, ki je šele 32 let star, zapuščena ženo in štiri male otroke. Težko prizadeti rodovini naše sozalje.

Iz srednješolske službe. C. kr. deželni šolski svet je, ker je zopet odrazil pod orožje profesor Anton Detela, pridelil suplenta ljubljanske prve državne gimnazije Petra Prosenca za suplenta na državni gimnaziji v Kranju. — Minister za javna dela je imenoval pomožnega učitelja na državni obrtni šoli v Trstu, Humberta Zanellija, učiteljem v 9. činovnem razredu na ej šoli. — Naslov profesorja je priznan definitivnemu učitelju na mostarski gimnaziji Franju Kaduncu.

Učni tečaj za italijanski jezik na ljubljanski realki. Naučno ministrstvo je dovolilo ustanovitev učnih tečajev za italijanski jezik na c. kr. državni višji realki v Ljubljani. Poučeval bo profesor goriške državne realke Marij Kurschen.

Iz srednješolske službe. C. kr. profesor na državni realki v Idriji Janko Krajec je pridelen prvi državni gimnaziji v Ljubljani za leto 1915/16, ker je profesor Ivan Grafenauer na dopustu.

Z idrijske realke. Iz Idrije nam poročajo: Dijaki so poslali našim vojakom 127 zavojev božičnih daril. — Na slavnostni priredbi v proslavo cesarjevega jubileja dne 2. decembra 1915 so zbrali dijaki za »Rdeči križ« 21 K 10 vin. Pri tej priliki so imeli slavnostne govore tovariš E. Gangl, začasni ravnatelj prof. J. Kuželički in prof. dr. A. Snoj. — Zavod je podpisal 1600 K III. vojnega posojila. — Dijaki so doslej vedno z veliko vnamo in z najlepšimi uspehi delovali ob vseh zbiranjih v vojne in vojnopomožne namene. — Sedanje redne tedenske zbirke dijakov kažejo pravo domovinsko požrtvovalnost. — Če pomislimo, da razpolaga večina idrijskih dijakov le s skromnimi in najskromnejšimi sredstvi, moramo reči, da je to delo idrijske realke, posvečeno domovini in njeni hrabri vojski, vidni dokaz patriotičnega mišljenja dijakov in učiteljskega zbora.

V pokoj je stopil dr. J. M. Klimesch, profesor na ljubljanski prvi državni gimnaziji, ter dobil tem povodom naslov šolskega svetnika.

V osmi činovni razred so premeščeni s 1. januarjem profesorji dr. Pavel Kozina in Franc Verbič na I. državni gimnaziji v Ljubljani, Jakob Teršan na II. državni gimnaziji v Ljubljani, Josip Germ na državni gimnaziji v Novem mestu, Anton Koželj, dr. Janko Šlebinger, dr. Ernst Geinsberger in dr. Andrej Puschig na državni realki v Ljubljani.

Kranjske vesti.

Friderik Krašovec.

Dne 29. decembra pret. l. je umrl v Ljubljani v mladeniški dobi 21 let tovariš **Friderik Krašovec**, vnet, mnogo dobrega obetajoč slovenski učitelj. Njegovo mlado življenje je ugasnilo po dolgotrajni, mučni bolezni. Domovini še niso dozoreli sadovi z drevesa njegovega življenja — vse je še kipel v cvetovih in nadah, a rana smrt je vse kruto uničila. — Bodi ljubemu mlademu tovarišu blag spomin!

Alica Schmalčeva.

V Monakovem je za božične praznike preminula tovarišica **Alica Schmalčeva** — učiteljica na mestni dekliški nemški ljudski šoli v Ljubljani, stara 36 let. — Bila je ljubezniva koleginja in dobra učiteljica. — Ljub ji bodi spomin!

— **Poslanec Fran Povše.** Nena doma je dne 4. t. m. v Ljubljani umrl državni in deželni poslanec, komercialni svetnik **Franc Povše**. Gredoč po mestu, je hipoma oslabil, a še preden so ga prepeljali domov, je umrl. Pokojnik je bil sicer že nad 70 let star, a do zadnjega čila, živahen in delaven. Še na dan njegove smrti je izšel izpod njegovega peresa članek o živilih. Komercialni svetnik Povše je mnogo let deloval v slovenski javnosti in si pridobil resničnih zaslug za kmetijstvo. Že ko je bil ravnatelj goriške kmetijske šole, je posegel v političko življenje in preselivši se na Kranjsko, deloval vestno za korist dežele na različnih mestih. Bil je mnogo let in do svoje smrti predsednik kmetijske družbe, deželni in državni poslanec in član kmetijskega sveta. Dvanaest let je bil tudi deželni odbornik kranjski in čeprav pristaš druge stranke, vedno lojalen kot politik in človek ter je rad tudi političkemu nasprotniku izkazal uslugo. Med kmetijskim ljudstvom je bil jako popularen, a tudi v meščanskih krogih je užival splošne simpatije. — Iz prepričanja je cenil delo učiteljskega in šole, in če bi šlo po njegovi volji, bi imeli na Kranjskem že davno temeljito regulirane plače. — Poslanec Povše, ki ni do nikogar gojil sovraštva, je bil stric tovarišič Wessnerjevih, katerih dve, Ana in Josipina, službujeta na Štajerskem, Marija pa je nadzorovalna dama dekliškega liceja v Ljubljani. Tem naše sožalje! — Blagemu možu pa bodi tudi med nami ohranjen prijazen spomin!

— **Troštova 50letnica.** Med prvimi je čestital »Tovarišev« urednik v dolgem listu in završil tako-le: Hitim, da Ti med prvimi čestitam k Tvoji petdesetletnici. Prijazna usoda, prijaznejša od dose danje, naj Te nam ohrani še mnogo let, da boš v bodočnosti srečnejše in zadovoljnejše tudi sam kaj žel od — svoje setve. — Tovariš Janko Leban se ga je spomnil z mično pesemco, ki jo je priobčil »Učit.

Tov.« v 19. števil. — Prijatelj in sošolec **Albin Štrekelj**, učitelj in župan v Škocjanu pri Divači, mu je pisal med drugim: Zasluzni križ dobiš, saj se že leta zbira iz srčne krvi, iz ljubezni slov. mlade, in je vsako leto gotovo vsaj za eden nezgorljivi briljant bogatejši. Junaško naprej za narod in slovensko mladino! — Sosed Črnogoj z Barja mu je poslal fotografijo očaka **Abrahama** ter poleg čestitke pristavil modro in pametno: Želim Tebi in sebi, da Ti morem čez 30 let poslati še fotografijo — Sare. — Iz Št. Jerneja je pisal čestiti starina celo vpokojenih kranjskih učiteljev, tov. Janez Saje, tudi med drugim: Dal Bog, da boste v takih letih še kakor jaz mogli težave učiteljske lahko prenašati! Seve, gotovo v zasluženem pokoju, ko boste utrujeni morali deliti usodo z Vam s pozdravom vdanim J. S. — Več si tov. Trošt gotovo niti sam ne želi, v svoji znani skromnosti pa gotovo ne sreče 80letnega vpok. učitelja, čeprav s Saro in križem!

— **Učiteljice-samaritanke.** Krasno poslopje c. kr. državne obrtne šole v Ljubljani je od začetka svetovne vojne velika bolnica za naše ranjene in obolele junake. Le majhen prostorček je ostal rezerviranim učiteljicam ženske obrtne šole, Klementini Hrovatinovi, Ani Schmiedovi in Filomeli Senekovičevi (Marija Veharjeva je bila svoj čas pridružena vojni akciji obrtnega pospeševalnega zavoda v Ljubljani), ki tukaj s svojimi učenkami že 16 mesecev vzdržujejo atelje za krpanje starega in za napravljanje novega vojaškega perila. — Dasi so prostovoljno posvetile svoje moči temu blagemu činu človekoljubnosti, dasi imajo tukaj dan za dnem polne roke dela, vendar to še ni bil višek njihovega patriotičnega čuvstvovanja. Ker imajo venomer priliko videti, kako kruto ravna vojna z mladim življenjem, so zaželele olajšati telesne bolečine z dobrotnimi darili, ki imajo primerno veliko tolažilne moči. In dobila so se zlata srca, ki so darovala obilo, denarja in blaga, vse pa so nabrale učiteljice-samaritanke s svojimi učenkami. Same so potem kupile, kar utegne razveseliti trpečega vojaka-junaka, same so napravile zavitke (v vsakem so bili 3 žepni robci, par nogavic, 25 cigaret, 10 razglednic, 1 svinčnik, 1 škatlica užin. Na razpolago je bilo toliko (1477 K 30 vin. galic in 2 jabolki) in same delile ta darila. denarja, 7400 cigaret, 3 škatle tobaka za cigarete, 12 ducatov žepnih robcev, 3 steklenice ruma in nekaj peciva), da so na sv. Štefana dan lahko obdarovale samo v državni obrtni šoli 263 ranjencev. Nadstrežniki so dobili 12 zavitkov z žepnimi robci, nogavicami in cigaretami, strežniki pa 40 zavitkov cigaret. Poleg tega so dobili ranjenci v rezervni bolnici na Viču 18 velikih zavitkov, njih strežniki pa 61 zavitkov cigaret. V rezervni bolnici v domobranski vojašnici na Poljanski cesti so razdelile med ondotne ranjence 120 velikih zavitkov. Na Silvestrov večer so pogostile v državni obrtni šoli 200 ranjencev in bolnikov s punčem in pecivom, povrhu pa je dobil vsak še 25 cigaret. Za njih strežnike je bilo ta večer pripravljenih 1800 cigaret. Po računih, ki jih lahko vsakdo pregleda v ateljeju c. kr. državne obrtne šole, je ostalo navzlic obilim stroškom še 231 K 88 vin. denarja, ki se bo porabil v tešilo ranjenim junakom prihodnjih slavnih bojev. — Tako plemenito in požrtvovalno delo naših vrlih učiteljic se pač samo hvali. Čast jim!

— **Povišanje.** Tehnik **Stanko Dimnik**, sin našega ljubljanskega tovariša **Jakoba Dimnika**, je bil z Novim letom imenovan za poročnika v c. in kr. železniškem polku. — Tovariš **Josip Špenko**, učitelj v Leskovcu, je imenovan za poročnika v alpinskem polku.

— **Potnina.** Na zadnji seji občinskega sveta v Ljubljani se je po poročilu občinskega svetnika tovariša **Antona Likozarja** zvišala potnina v Ljubljani stanujočemu učnemu osebju mestne ljudske šole na Barju od 200 K na 400 K v 10 dekurnivnih obrokih z ozirom na to, da morajo te osebe dnevno hoditi na Barje, do čim dobiva katehet, ki prihaja tja le dvakrat na teden, 330 K.

— **Prva mestna šola v Ljubljani** je zabijala dne 17. pret. m. žreblje v mestni »Brambni ščit«. Zabijanja se je udeležilo pod nadzorstvom svojih učiteljev vseh 528 učencev, ki so zložili za sklad v podporo vdov in sirot v vojni padlih ali ohromelih vojakov 11 K 10 vin. Za božičnico vojakom na bojnem polju so pa darovali učenci prve mestne deške ljudske šole 445 zavitkov razne vsebine. Iz daril učencev je podpisalo šolsko vodstvo 300 kron 3. vojnega posojila; učiteljsvo te šole je podpisalo 400 K in starši učencev pa nad 12.000 kron. Bakra in mesinga je nabrala mladina prve mestne šole sedem velikih zabojev, med tem 49 kuhinjskih možnarjev.

— **Ponovljena zbirka kovin, oziroma bakra in medu** je imela v Ljubljani jako povoljen uspeh. Pri tej patriotični akciji zaposleni ljudsko-šolski učenci višjih razredov so nabrali 14 zabojev kovin v skupni teži 1134 kg. Od teh je bilo 4 zaboje bakra, 10 zabojev pa medu. Zbirka se je že odposlala na Dunaj.

— **Umrla** je na novega leta dan v Ljubljani gospa **Ana Korbarjeva**, stara 85 let, mati tovariša **Aygusta Korbarja**, nadučitelja v Preserju. — Bodi blagi ženi in skrbni materi ljub spomin! — Tovarišu **Korbarju** naše iskreno sožalje!

— **Z Bohinjske Bistrice.** Krajevni pomožni odbor je od svoje precejšnje glavnice, za katero so takoj v pričetku vojne požrtvovalno nabirali občinski odborniki, prav umestno določil 300 K za potrebno obleko ubožnih šolskih otrok. V ta namen je neimenovani tukajšnji dobrotnik dodal še 100 K, tako da se je s tem že nekaj otrok obleklo.

— **Častno kolajno za 40letno zvesto službovanje** je podelil deželni predsednik tovarišu **Josipu Zajcu**, nadučitelju v Velikem Gabru. — Naj se naš vrli tovariš še mnogo let veseli tega odlikovanja!

— **Cesarju zvesti slovenski mornarji.** Prva mestna deška šestrazrednica v Ljubljani je prejela to-le pismo: Cenjeni gospod ravnatelj! Kakor smo brali, imate 2. decembra veliko slavnost v čast našega čestitega vladarja. Tudi mi ljubljanski mornarji z Nj. Veličanstva ladje »Nadvojvoda Friderik« se veselimo tu na našem lepem Jadranskem morju na ta dan. Zvesto vdani našemu ljubemu cesarju, stražimo pogumno in neustrašeno naše lepo morje proti lakomnemu Lahu, ki ga ne dobi nikdar, ker ga čuvamo cesarju zvesti slovenski mornarji. Jako nas veseli, ker se tudi naša lepa Ljubljana spominja našega čestitega vladarja. Tudi mi ga hočemo razveseliti z našo gotovo zmago. Živela naša lepa domovina Avstrija! Lep pozdrav vsem gospodom učiteljem in učencem! — Slovenski mornariški podčastniki. (Podpisi). — To pismo je lep dokaz, kako z navdušenjem se nekdanji učenci, ki so sedaj v nevarni, a častni službi, spominjajo svoje šole in svojih učiteljev. Od teh jim je bil vžgan ogenj, ki danes gorí v njihovih srcih!

— **Jubilejska samopomoč.** Dne 2. dec. l. l. je umrl tovariš **Janko Jančič**, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, ki je bil član društva »Jubilejska samopomoč«. Ker je društveni predsednik mobiliziran, sem kot njegov namestnik v smislu § 3. društvenih pravil izplačal zakonitim dedičem **504 krone**. Vsled tega pozivljam vse člane, da plača vsak za Jančičev smrtni slučaj v smislu § 4. tekoma enega meseca **2 kroni**. Hkrati plačaj vsak član v smislu § 5. za leto 1916 v rezervno podporno zalogo **2 kroni** članarine. Ker so vsled vojne društveniki neznanokje razkropljeni, zato se to pot ne bodo razpošiljale poštne položnice (čeki), ampak plačaj vsak član 4 K 6 vin. po poštni nakaznici na naslov: »Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani«.

Ljubljana, 20. decembra 1915.

Jakob Dimnik,
podpredsednik.

— **Za »Učiteljski konvikt«** so potom celjske učiteljske zadruge plačali letnino pro 1915 sledeči tovariši: 1. Pavlovič Ivan, učit., Videm 2 K. 2. Knapič Janko, naduč., Videm 2 K. 3. Černej Lud., naduč., Griže 2 K. 4. Žgajner Matko, naduč., Blagovna 2 K. 5. Pogačnik Franc, uč., Št. Vid Grobelno 2 K. 6. Gnus Anton, naduč., Dol-Hrastnik 2 K. 7. Viher Leop., naduč., Št. Janž na V. g. 2 K. 8. Puc Fani, uč., Sv. Jurij ob Pes. 2 K. 9. Gorup Jos., naduč., Polenshak 2 K. 10. Pristovšek Fran, uč., Zalec 2 K. 11. Wudler Rud., naduč., Ljuboje 2 K. 12. Scheligo Štefanija, uč., Rajhenburg 1 K. 13. Šumer Hinko, uč., Šmarje 2 K. 14. Rajšp Josip, naduč., Ormož 2 K.

— **Iz ljudskošolske službe.** Ker je odšel učitelj **Alojz Novak** v vojno službo, je nameščena na prvi deški mestni šoli v Ljubljani kandidatinja **Gabrijela Sadarjeva** kot suplentinja. Ker je nadučitelj **Henrik Paternost** zaradi bolezni na dopustu, je nastavljena na šoli v Senožečah **Angela Sila**, dosedaj provizorična učiteljica v Kalu. V Kalu pa je nameščena kot provizorična učiteljica kandidatinja **Kristina Šturmovna**. Ana Krapševa je pripuščena k brezplačni praksi na prvi mestni deški šoli v Ljubljani, na osemrazredni pri Sv. Jakobu v Ljubljani **Angela Žorževa** in v Gor. Logatcu **Ivana Kraner-Leilerjeva**. Ker je odšel nadučitelj **Josip Zupančič** v črnovojniško službo, je nameščena v Prečnji za suplentinjo **Marija Sušnikova**. Hedvika Schweigerjeva je imenovana za provizorično učiteljico v Čatežu. — Brezplačno sme poučevati kot poizkusna kan-

didatinja na nemški mestni osemrazrednici v Ljubljani izprašana učiteljska kandidatinja **Terezija Sustersičeva**. — Ker je odšel nadučitelj **Fran Silvester** v vojno službo, je nameščena na ljudski šoli v Bohinjski Bistrici za suplentinjo kandidatinja **Marija Javorškova**, ki je dosedaj službovala v Spodnji Šiški. Učitelj **Alojz Blenkuš** v Starem Kotu je odšel v vojno službo, zato je nameščena na tamkajšnji šoli za suplentinjo **Matilda Ogrizkova**. Kandidatinja **Andrejana Flajsova** je nameščena za suplentinjo na deški ljudski šoli v Ribnici. Kandidatinja **Julijana Spitzerjeva** je pripuščena k brezplačni praksi na ljudski šoli v Gornjem Logatcu. Na osemrazredni nemški mestni dekliški šoli v Ljubljani je ustanovljen nov paralelni razred, zato je nameščena tam kot suplentinja kandidatinja **Marija Smoličeva**. — Ker je obolela učiteljica **Ida Papula**, je nameščena v Grosupljem na dvorazrednici suplentinja **Otil. Krišcheva**. — Kandidatinja **Angela Lombardjeva** je nameščena kot suplentinja na osemrazredni dekliški šoli v Spodnji Šiški. Ker je odšel učitelj **Viktor Lapajnar** v črnovojniško službo je nameščena v Notranjih Goricah provizorična učiteljica **Marija Petričeva** iz Borovnice. V Zagradcu je nameščena kot suplentinja **Marija Lapajnetova**, ker je nadučitelj **Henrik Lobe** odšel v vojaško službo. — Deželni šolski svet je vzel na znanje vstop **Pavline Leskovičeve** v brezplačno prakso na dekliški šoli v Spodnji Šiški. — Na šestrazredni ljudski šoli na Viču pri Ljubljani sta nameščeni za suplentinji **Julijana Toplikarjeva** in **Zlata Levstikova**. Kandidatinja **Frana Zorčeva** je nameščena za suplentinjo v Žalni; **Julijana Hribarjeva** pa v Kresnicah. Kandidatinja **Marija Šaplova** je nameščena za suplentinjo v Gornjem jezeru, poučevala bo tudi v Otoku. Ker je odšel nadučitelj **Alojz Marok** v vojno službo, je nameščena v Dol. Nemški vasi kandidatinja **Pavla Štrumljeva** za suplentinjo.

— **V spomin padlemu tovarišu učitelju Andreju Suhadolniku.** Odprla se je zemlja in sprejela v svoje naročje njega, ki jo je tako ljubil — svojo ljubljeno mater Slovenijo. Zakaj si odšel od nas, dragi Andrej, zakaj si nas zapustil? A zaman vse prošnje, zaman vse solze, njega ni! Odšel si v bojni grom, branil svojo domovino, klical Te je bojna tromba, a poklical Te je tudi tromba Njega, pri katerem sedaj bivaš, ovenčan s palmovo vejico za zasluge, ki poplačati jih nihče ne more. Kakor vesten in mož na svojem mestu v službi, značaj kremenit v vsaki stvari, tako zvest svojemu cesarju, svoji domovini do smrti. Odšel si v raj, a spomin na Te, dragi tovariš, ostane vekomaj. Rahla Ti zemlja! — Tvoj postojnski kolega **Mirko Sadar**, učitelj.

— **Na slovenskih in nemških šolah kočevskega okraja** je popolniti več učnih mest. Prosilci, oziroma prosilke naj naznanijo svoj naslov c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku v Kočevju.

— **Božični dar idrijske šolske mladine.** Iz Idrije nam poročajo: Po prizadevanju učiteljskih zborov obeh naših ljudskih šol in ob požrtvovalni darežljivosti idrijskega prebivalstva je tudi za božične praznike storila naša šolska mladina vse, kar je v naših skromnih in tesnih razmerah mogoče, da so bili v našem mestu bivajoči vojaki za Božič obdarovani s primernimi darili. Vsa čast gre neumorno delavnemu učiteljsstvu, ki žrtvuje čas in denar, da se patriotično njegovo čuvstvovanje tako lepo izpričuje v plemenitih dejanjih! — Uspeh božične zbirke, ki je napravila vojakom obilo veselja, je bil ta: 440 K gotovine, 255 zavitkov (jabolka, cigarete, orehi, piškote i. dr. kot darilo za enega vojaka), 200 kg jabolk, 3800 cigaret, 1100 vojnopoštinskih dopisnic, 5 kartonov čajnega peciva, 2 kg čokolade, 3 kartoni orehov, 6 kg sladkorja, 1 karton posušenega sadja, 48 žepnih rut, 11 parov spodnjih hlač, 12 parov nogavic, potem užigalice, cigaretne tobak in nekaj svinčnikov. Za bolne vojake v bolnišnici pa: 4 steklenice sadnega soka, 2 veliki štruci, 300 cigaret in pol kilograma sladkorja.

— **Padel** je na tirolskem bojišču **Ciril Hrast**, c. kr. rezervni poročnik in jurist, sin nadučitelja v pokoju in prefekta tukajšnje gluhozemnice, tovariša **Iv. Hrasta**. — Bodi vrlemu junaku časten spomin, težko prizadetemu očetu pa naše iskreno sožalje!

— **Šolsko vodstvo na Colu nad Vipavo** je nabralo od hiše do hiše vsoto 300 kron. Za ta denar se je nakupilo veliko lepih in koristnih darov za božičnico vojakom v bolnišnici v Vipavi. Mala vsota se je pa poslala »Skladu v pomoč vdovam in sirotam po pripadancih skupne oborožene sile«.

— **Božični darovi kranjske šolske mladine za vojake na bojišču.** Šolska mla-

dina na Kranjskem je poklonila vojakom na bojišču približno tri vagone božičnih daril. Od vseh strani so zadnji čas prihajali nabiralnici vojnokrbstvenega urada v Ljubljani nešteti zavojčki, vsi lepo zaviti v svilen papir, prevezani s pisanimi trakovi in okrašeni s smrekovimi vejicami. Posamezni zavojčki so vsebovali večino priprav za šivanje, gumbe, varnostne igle, žepni nožič ali škarje, žepni robec, zapestnike, vnuče, molitvenik, beležnico, svinčnik, dopisnice, cigarete, čokolado, sladkorčke itd. Mali darovalci so priložili za neznanega obdarovanca vojščaka tudi ljubezna pisemca, kjer jim žele vesele božične praznike in jim pošiljajo tople pozdrave. Vsak darovalec je tudi pridejal zavojčku vojnopos taro dopisnico z napisanim svojim naslovom, na kateri naj bi mu obdarovani vojak prijazo potrdil prejem božičnega darila. To je bilo veselje med vojaki na bojišču in med malčki doma, ko je prihajala vojaška pošta! — Naše učiteljstvo je z nabiranjem in prirejanjem teh darov zopet sijajno posvedočilo svoje patriotično mišljenje. Čast mu!

Štajerske vesti.

—š— **Umrl je** v Mariboru ravnatelj tamkajšnjega deželnega ženskega učilišča **Franc Frisch** v 60. letu svoje starosti. — Napisal je več strokovnih knjig, ki so v šolskem svetu njegovemu imenu pridobile dober glas.

—š— **Pri Sv. Lovrencu nad Mariborom** ustanovi nemški Schulverein »Franc Keimov otroški vrtec« in nabira v to svrhu s posebnimi oklici darove po nemških deželah.

—š— **Umrl je** v Mariboru organist in skladatelj **Rudolf Wagner**. Wagner je poučeval tudi dlje časa petje na mariborski gimnaziji.

—š— **»Izpraznjeno ruško gnezdo«**. Pod tem naslovom prinaša »Marburger Zeitung« dne 17. decembra 1915 naslednjo izjavo: »Obdolžili smo oba gospoda zasebna tožitelja Ivana Ilca, kaplana v Rušah, in Dav. Lesjaka, učitelja istotam, da sta Srbom prijaznega (srbofilnega) mišljenja. Pozneje smo se pa prepričali, da je bila ta obdolžitev, ki je bila provzročena zaradi aretacij v Rušah in zaradi pripovedb tretjih oseb, neutemeljena, zaradi česar nimamo nobenega povoda, da bi ne izjavljali, da ne vzdržujemo več te obdolžitve«. Pravica se je izkazala tudi v tem slučaju — obrekovalci so obsojeni.

—š— **Imenovanje v armadi**. Za poročnika je bil imenovan učitelj iz Slovenskih goric **Ante Stefanciosa**, sedaj praporščak pri spodnještajerskem domobranskem pešpolku na italijanskem bojišču.

—š— **Zahvala**. Blagi šolski dobrotnik gospod **Simon Strenkl**, učitelj v pokouju in posestnik na Tinskem, se je tudi letos spomnil naše ubožne šolske mladine in daroval za božičnico v svrhu nabave šolskih potrebščin 20 K. — Za ta velikodušni dar izrekata najpresrečnejšo zahvalo šolsko vodstvo in krajni šolski svet. — Zibika, dne 12. decembra 1915. — Načelnik: **Franc Smole**, l. r. Šolski vodja: **F. Rošker** l. r.

—š— **Iz Gaberja pri Celju**. Za Miklavža otrokom **Ciril-Methodovega** vrtca se je nabralo 189 K 70 vin. V nedeljo, dne 5. decembra zvečer je obiskal Miklavž naš vrtec. — Vsa čast okoliški občini, ki je v teh težkih časih, dasi ima za vrtec itak že mnogo stroškov, darovala 50 K in gosp. Majdiču, ki je daroval 40 K. Hvala tudi vsem drugim darovalcem, ki so nam pomagali do lepe vsote. Hvala gospodičnima **Sribarjevi** in **Omladičevi**, ki sta pomagali vrtnarici pri nabiranju in pri prireditvi!

—š— **Odlikovanje**. Srebrno hrabrostno in bronasto svetinjo je dobil **Frank Luknar**, učitelj pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Obenem je bil pomaknjen za praporščaka. Sedaj biva kot ranjenec v neki graški bolnišnici. Čast junaku!

—š— **Jarenina v Slovenskih goricah**. Poročali smo že zadnjič, kako so se slavljali naši prostovoljni strelci od doma. Danes naj povemo, kako zanje skrbimo tudi sedaj. Naši učenci so nabrali na dan 2. decembra za božičnico ob Soči lep znesek 305 K 80 vin. A tudi učiteljice, učenke in druga dekleta gibajo marljivo svoje spretne roke. Popletle so do Božiča za 300 kron volne in še pletejo dalje. Volno je kupil krajni šolski svet.

—š— **Tiskovine s cirilico prepovedane**. Na podlagi cesarske naredbe z dne 23. maja 1915 je po naročilu vrhovnega zapovedništva južnozapadne fronte štajersko namestništvo prepovedalo izdajanje in razširjanje tiskovin, ki so tiskane s cirilico. Zlasti je prepovedano razpošiljati

take tiskovine po pošti. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali po § 9. zakona z dne 5. maja 1869.

Goriške vesti.

—g— **Taborišče v Bruku** — tako nam pišejo — se veča in širi, število beguncev se čedalje bolj množi, zdaj nas je tukaj Slovencev okolo 3500. Zastopani so kraji Podgora, Pevma, Št. Frjan, Gorica, Deskle, Kanal, Volče, Tolmin, Bovec, Vrh, Gabrije, Opatjeselo, Doberdob, Sela, posamezne družine iz nekaterih briških, kraških in drugih krajev. — Barake so precej družinsko in udobno napravljene, udobnejše kakor v drugih taboriščih. Pred nami so bili tukaj nastanjeni judovski begunci iz Galicije, za njimi nekaj časa Italijani s Tirolskega. — V taborišču imamo tudi šolo. Dozdaj je otvorjenih pet razredov. Kot šolski voditelj deluje **Ivan Ivančič** (Kred), potem so tukaj učitelj **Mavricij Benič** (Št. Maver) in učiteljice: **Milka Gulinova** (Grgar), **Marija Srebrničeva** (Levpa) in **Ema Ivančičeva**. Preskrbljeno je tudi za vrtnarico in za učiteljice šivanja.

—g— **Obrtne šole in strokovni tečaji za begunce**. Osrednji odbor za begunce južnih krajev (Dunaj, IV., Favoritenstrasse 5) se je obrnil do vlade, da otvori za begunce obrtne nadaljevalne šole ter obrtne strokovne tečaje. V kratkem času se otvori v Pottendorfu strokovni obrtni tečaj za pletenje košev za sadje in zelenjavo, enako se namerava po vseh barakah in večjih naselbinah uvesti strokovne tečaje za ženska dela in druge obrti, ter se bo posebno gledalo na to, da se udeležujejo tečajev in šol begunci onih krajev, kjer se izvršuje doma ena ali druga obrt, n. pr. begunci iz Sovodenj bi se udeleževali tečaja za pletenje košev, begunci iz Opatjega sela in Brestovice za napravo bičev, begunci iz Solkana za mizarstvo, iz Mirna za črevljarsko obrt, iz naših gor bi se udeleževale ženske tečaja za čipkarsko obrt in za druga ženska dela. Želeli je, da se teh šol in tečajev oklenejo posebno dečki in deklice onih krajev, kjer ni še razvita nobena domača obrt. Osrednji odbor prosi duhovnike in učitelje, ki delujejo pri beguncih, da mu v tej važni zadevi pomagajo, enako prosi razne strokovne učitelje in mojstre, da se za pouk v eni ali drugi stroki oglase.

—g— **V otroškem vrtcu Družbe sv. C. in M. ob Soškem mostu** v podgorski občini je bila za vrtnarico dolgo časa **Roza Maraževa**. Sedaj je nastavljena vdružbenem vrtcu na Savi pri Jesenicah

—g— **Goriško osrednje semenišče** se je preselilo v Zatičino na Kranjskem. Tam so sedaj semenišniki za škofije goriško, poreško, tržaško in krško. Prvega tečaja letos ni. Semenišče vodi profesor dr. **Ličan**.

Tržaške vesti.

—t— **III. vojnega posojila** je podpisalo 6595 učencev občinskih in državnih šol 28.400 kron.

—t— **Odlično priznanje**. V nekem pismu, nanašajočem se na prireditve naše šolske mladine v proslavo cesarjeve 67-letnice v »Narodnem domu«, se izraža njegova ekscelenca g. namestnik **Fries-Skene**, da je bila proslava »tako lepo prirejena in je tako dobro uspela«. Tako laskavo priznanje od take odlične strani odlikuje organizatorje, izvrševalce in vse občinstvo, predvsem pa naše šolstvo in njega delo!

—t— **Prepoved**. Tržaško deželno sodišče (tč. v Voloskem-Opatiji) je izdalo prepoved, s katero se zabranjuje razširjanje različnih svetinj in kovinskih obeskov z imeni **Cavourja**, **Garibaldija** in **D'Annunzia**, z iredentističnimi napisi itd.

—t— **Tretji vojaški dan v Trstu** se je končal z izrednim uspehom. Nabralo se je 74.000 kron, pač gotovo velika vsota, ki priča sijajno o patriotizmu Tržčanov. — V odboru je bil tudi naš tovariš **V. Engelmann**, ki si je za tolik uspeh pridobil odličnih zaslug.

—t— **Povišanje**. Tovariš **Egon Jeršek**, učitelj na C. M. šoli v Trstu, je imenovan za poročnika v alpinskem polku.

—t— **Kraška Tržačanka** je poslala za božični dar ubožnih učenk 16 pletenih majc in 14 parov nogavic, za kar se ji podpisano vodstvo najiskreneje zahvaljuje. — Vodstvo dekliske CM šole pri Sv. Jakobu.

—t— **Madžarski kurz** prične po iniciativi tržaškega namestnika v Trstu v kratkem času s poukom. Vpisanih je že precejšnje število frekventantov.

Istrske vesti.

IVAN MILOHNIČ.

V Čresu v Istri je umrl profesor **Ivan Milohnič**, star 80 let. Pokojnik je služboval na učiteljsku v Kopru. V Čresu je sezidal na svoje stroške šolo in cerkev. Za hrvatsko stvar je bil pokojnik vedno vnet. — Blag mu bodi spomin!

—i— **Istrski begunci na Moravskem**. »Hrvatski List« poroča: Pišejo nam iz Šildberga na Moravskem: Zaradi prizadevanja našega sedanjega g. župnika **Ojinića** se je otvorila v tem daljnem mestu severnega Moravskega hrvatska šola za našo dečo. Za učiteljico je imenovana gospodična **Štihova**, dosedaj učiteljica v Stinjani pri Pulju. Ljudstvo je z veseljem pozdravilo otvoritev hrvatske šole.

—i— **Poslanec prof. Vjekoslav Spinčić** je bil od zagrebškega nadškofa povodom 45letnice svojega mašništva imenovan za častnega konzistorialnega svetnika zagrebške nadškofije. Prof. Spinčić se nahaja od izbruha vojne z Italijo v Zagrebu.

Splošni vestnik.

Nemško-nacionalno društvo za Avstrijo je imelo na Dunaju svoje glavno zborovanje. Poslanec dr. **Mühlwerth** je zastopal mnenje, da je glavni vojni smoter Avstrije notranje-politiški, namreč uredba in pomlajenje. Nemški jezik je treba uveljaviti kot posredovalni jezik, v državnem zboru pa uvesti nov pravilnik in nemški poslovni jezik. Poslanec **Wolf** je zastopal mnenje, da je treba v parlamentu ustvariti zdrave razmere in urediti jezikovno vprašanje v zvezi s šolskim vprašanjem.

Porotna sodišča. Državni zakonik in »Wiener Zeitung« objavljata cesarsko odredbo z dne 2. januarja 1916, ki določa, naj porotna sodišča v vsem državnem ozemlju ne delujejo do konca leta 1916, a pooblašča vlado, da sme že prej uvesti porotna sodišča.

Kolkovanje tožb zaradi razžaljenja časti. Tem potom naznanjamo strankam, ki hočejo tožiti samo zaradi razžaljenja časti, da morajo po novem zakonu, ki je stopil v veljavo 1. januarja t. l., prilepiti na ovadbo na levi strani kolek za 3 krome. Pri razpravi pride na zapisnik za prve pol ure kolek za 1 krono, za vsake nadaljne pol ure pa kolek za 2 kroni. Za vsakovrstno razsodbo je treba plačati kolek za 5 kron. Vsako drugo vlogo, ki se nanaša na ovadbo zaradi razžaljenja časti, je treba kolkovati s kolkom za 1 K. — Opozorjamo torej občinstvo, da naj tožb zaradi razžaljenja časti ne vloga več nekolkovanih, ker bi drugače moralo pozneje plačevati globe, ki jih določa finančna oblast, če vloge niso kolkovane.

Odloženi izpiti. Ministrstvo za poljedelstvo je z naredbo od 25. julija 1915, št. 32.807, odložilo na nedoločen čas termin za državne izpite za gozdnarje, za službo gozdnega varstva in za tehnično pomožno službo. Ti izpiti bi se morali glasom § 9. naredbe ministrstva za poljedelstvo od 3. februarja 1903, drž. zak. št. 30, vršiti vsako leto. Določitev termina za te izpite se objavi pravočasno.

Slovensko planinsko društvo se nahaja v jako kritičnem položaju. Že drugo leto je izostal vsakršen dohodek iz oskrbe naših planinskih postojank in izostali so tudi drugi redni dohodki, podpore itd. Vse delovanje se je omejilo na Kamniško Bistrico, kjer pa naše naprave ne zadostujejo za večji promet. Obstoj društva je odvisen od gmotnega uspeha, ker ima društvo za vzdrževanje in amortizacijo svojih postojank silno velike obveznosti. Le zvestoba članov in redno plačevanje članarine more rešiti društvo v tem težavnem položaju. Naša hrabra armada je zavrnila napad sovražnikov na naše krasne planine, dolžnost je vsakega posameznega slovenskega planinca, da z redno članarino in z blagodušnimi izrednimi prispevki pripomore vzdržati društvo in njegove naprave. Zlasti prosimo gospodo, ki je s članarino na dolgu, da jo blagovoli poravnati. Zaradi velikih obveznosti je brez dohodkov obstoj društva nemogoč. — Odbor.

Občine so dolžne plačevati svoje uradnike tudi za čas vojne službe. Mestna občina **Zdica** na Češkem je svojemu tajniku zaradi vpoklica pod orožje znižala plačo od 166 K na 66 K 66 vin. mesečno. Tajnik je vložil tožbo na deželno sodišče v Pragi, ki je z razsodbo izreklo, da je občina dolžna plačevati polno plačo. To razsodbo je potrdilo tudi višje deželno sodišče, torej vse tri instance.

Petdesetletnica splošnega avstrijsko-ogrskega uradniškega društva. Povodom tega jubileja je imelo uradniško društvo 20. novembra v ožjem krogu slavnostno zborovanje, ki ga je vodil društveni predsednik, vpokojeni sekcijski šef in tajni svetnik **Bernatzky**, ki je v svojem ogovoru zlasti poudaril vdanost uradništva cesarju in državi. Slavnostni govor je imel cesarski svetnik **Muresch**, ki je pojasnil najvažnejše dogodke v zgodovini uradniškega društva in označil društveno delovanje v prid stanovskih interesov. Zborovanje je priredilo posebno počaščenje ustanovitelju uradniškega društva **Engelbertu Kesslerju**, ki dela še danes v društvu, in izvolilo več zaslužnih društvenikov za častne člane. Društvo je povodom tega svojega jubileja izdalo tudi spominski spis v nemškem jeziku. V tem spisu je popisana zgodovina ustanovitve uradniškega društva in vse delovanje društva v preteklem polstoletju. Za humanitarne namene, zlasti za šole, zdravilne in podporne namene ter za ustanovitev vdovskih in sirotinskih domov je društvo izdalo že več kakor tri in pol milijona kron. Zadnji občni zbor je določil obresti od glavnice 200.000 K za vsakoletno podporo za operacijske stroške. Sredstva za to humanitarno delo je dobivalo društvo iz svojih gospodarskih naprav. Društvo ima svojo zavarovalnico na življenje, pri kateri je bilo koncem 1914. leta zavarovanega kapitala nad 224 milijonov kron, rent pa skoro dva milijona. Za uradniški kredit so skrbeli hranilni in posojilni konsorciji, ki so zdaj organizirani kot zadruge z omejeno zavezo. Teh konsorcijev je 62, ki imajo 48.000 deležnikov, več kakor za 60 milijonov deležev in so dali skoro 92 milijonov posojil.

Razgled.

— **Redek učiteljski jubilej**. V Veleški v Dalmaciji je slavil dne 2. t. m. tamošnji učitelj **L. Mladinco** petdesetletnico težke učiteljske službe. Jubilar je povsod, kjer je služboval, zapustil najlepše spomine kot izvrsten učitelj in vzgojevalec in kot dober in značajan človek. Učitelj s tako minolostjo težkega in za bodočnost naroda odločilnega truda je pač veteran narodnega dela in more slaviti tak jubilej z osrečevalno zavestjo, da je svoje življenje posvetil — svojemu narodu!

— **Umrl je** na **Semmeringu** pri Dunaju znani zagrebški zdravnik in specialist za tuberkulozo dr. **Evgen Barac** pl. **Repenskij**.

— **Tečaj za madžarsčino** so otvorili na praškem nemškem vseučilišču.

— **Hrvatski pesnik Ivo grof Vojnović** se nahaja težko bolan v zagrebški bolnišnici. Oslepel je na eno oko, in zdravnik se boje, da izgubi še drugo.

— **Nov svetovni jezik**. Nemški profesor **Baumann** je izdal knjigo o novem svetovnem jeziku, ki ga imenuje »Wede«. V knjigi najprvo dokazuje neporabnost in slaboglasnost sedanjih umetnih pomožnih jezikov volapüka in esperanta, ki so za nič, ker temeljijo na romanskih ali slovanskih ali angleških podlagah, ter razvija nato gramatiko svojega novega svetovnega sistema — ki ni nič drugega kakor grdo popačena nemščina. Iz knjige pridejane čitanke naj navedemo en sam vzorec, »sprakproba« (Sprachprobe) se pravi to po »Wede«: Ik bit Si tabuk, wele ik haben geli Si su shiken suruk, sobal si haben geles os, weil meine swester meg lesen es. Entfangen Si, meine her, tafer-sikern fon meine ausgezeiknete aktun! — Za onega, ki zna nemško, bi torej ne bilo preveč težavno se priučiti najnovejšemu svetovnemu jeziku, saj je treba le pogruntati, da pomeni »tabuk« das Buch, »geli Si« je »geliehen Ihnen« in »tafersiker« je die Versicherung, toda navzlic temu dvomimo, da bi našla iznajdba profesorja **Baumanna** mnogo pristašev, akoravno trdi, da je njegov »Wede« takorekoč edini svetovni jezik, ki bi smel biti vbodoče pripuščten.

— **Prepoved kajenja za šolsko mladino na Bavarskem**. Bavarsko naučno ministrstvo je izdalo prepoved, ki se z njo šolski mladini v vseh ljudskih šolah najstrožje zabranjuje kajenje. Prepoved se utemeljuje z gospodarskega, zdravstvenega in vzgojnega stališča ter naglašja, da je smatrati kajenje neodrastle mladine kot nedopusten pregrešek proti javni strogo rednosti in redu; pa tudi iz ozirov na ohranitev in okrepitev brambne sile se mora najstrožje nastopiti proti nespodobnosti kajenja med mladino. Glede učencev na višjih učnih zavodih in šolah je izšla posebna odredba.

— **Umrl je v Zagrebu** v starosti 65 let knjigotrlec **Stjepan Kugli**, znan kot založnik mnogoštevilnih poučnih in zabavnih hrvatskih del.

— **Študirana žena in zakon.** Dva člana vseučilišča v Pittsburgu v Ameriki, Tosvell Johnson in Berta Stuzma, sta postavila statistiko, koliko študiranih žensk se poroči in koliko jih je, ki imajo otroke. Seveda sta se morala omejiti na en zavod, in sicer na visoko šolo v Wellesleyu. Izmed mladih deklet, ki so od leta 1879. do 1888. študirale v Wellesleyu, jih je l. 1915. bilo 55% poročenih. Med njimi je bilo 37% takih, ki so se poročile šele deset let po končanem študiju, 29% pa takih, ki so se poročile šele dvajset let po končani šoli. In koliko imajo te žene otroke? Povprek ima vsaka 0:87 otroka. Torej nima vsaka niti enega otroka. Te številke so važne. Če naj ostane prebivalstvo Združenih držav vsaj tako številno, kakor je zdaj, bi morala vsaka poročena Američanka imeti več otrok. Vzrok, da ravno študirane žene nimajo otrok, je ta, da v ženskih kolegijih ravno v najlepših dekliških letih ne pridejo nikdar v moško družbo in da nimajo niti pojma o gospodinjstvu in oskrbi otrok. Zaradi tega čakajo samo na može, ki so jako imoviti. Ameriški moški so pa taki, da nič preveč ne vprašajo za učenost pri ženskah, nego le za lepoto, prijaznost in vesel temperament.

— **Prepoved cirilice v bosanskem poštnem in brzojavnem prometu.** Iz Sarajeva poročajo: Vojno ministrstvo je prepovedalo uporabo cirilice v poštnem in brzojavnem prometu. Vsi naslovi in druge pismene, za pošto namenjene navedbe morajo biti pisani z latinico ali z gotico. Podpisi strank s cirilico se smatrajo samo za podkrižanje.

— **Čitalnice za vojake na Švicarskem.** Jako koristna in posnemana vredna naprava obstoji že več let na Švicarskem. V vsakem še tako majhnem kraju, v katerem se nahaja vojaštvo, se nahaja tudi čitalnica z najrazličnejšimi časopisi in dobrimi knjigami, a za neznaten denar dobe vojaki v njej tudi čaj, kavo in druge jedi. Take čitalnice so ustanovile in jih vzdržujejo privatna dobrodelna društva. V njih se v prostem času shajajo vojaki, čitajo, in kar je glavno, vzdržujejo se od alkohola in drugih njegovih posledic. To zadnje je tudi glavni namen njihovega ustanavljanja.

— **Skrajšanje ponavljalne dobe za stavbinski izpit.** Izšla je ministrska naredba, ki pooblašča političke deželne oblasti, da smejo kandidate, ki so bili pri stavbinskih izpitih reprobirani za eno leto, pripustiti k izpitu že pred potekom leta.

— **Obsodba.** Časnikar in civilni geometer Vaso Nastić iz Zemuna je bil na zagrebškem domobranskem sodišču obsodjen na tri leta težke ječe, ker je lani, ko so srbski vojaki vdrl v Zemun, hodil po Zemunu roko pod roko s srbskimi vojaki in z njimi prepeval srbsko bojno pesem.

— **Madžarske šole na Hrvaškem.** Samo v veliki županiji Virovitica na Hrvaškem je 27 ljudskih šol, na katerih je učni jezik madžarski.

— **Hrvatski list na bojišču.** Kakor poročajo zagrebški dnevnik, izdaja zagrebški domobranski polk na bojišču svoj poseben list »Sodrug«, ki ga urejuje nadporočnik Ivo Ključka. List vsebuje tudi zabavni del.

— **Dr. Stjepan Šimunović †.** Na bojnem polju je padel hrvaški pesnik dr. Stjepan Šimunović, doma iz Dubrovnika. Promoviral je šele lansko leto.

— **Umrli je v Zagrebu v pokojeni profesor cerkvenega prava na zagrebškem vseučilišču dr. Ferdo Belaj.**

— **Oporoka umrlega nadškofa Kohna.** Sedaj je bila razglašena oporoka pred kratkim umrlega nadškofa Kohna. Listi poročajo, da je zapustil 1.300.000 K za ustanovitev češkega vseučilišča v Olomucu. O svojem delovanju kot knezonadškof in o vzrokih svojega odstopa piše dr. Kohn v oporoki: Kot knezonadškof sem se trudil z vsemi močmi, da bi izpolnil svoje dolžnosti. Pošteno sem se trudil, da bi sam tako živel in delal, kakor sem kot nadškof vernike učil in zato sem se 12. marca 1914 odpovedal nadškofiji, ko mi je kongregacija koncila v Rimu naznanila, da moje škofijsko delovanje ni na dušno korist zaupanega mi ljudstva. To mi je bilo povedano, ne da bi bil zaslišan, brez sodišča in brez sodnikov, in moja nujna prošnja, naj se mi vendar pove, kdo me toži in česa sem obdolžen, ni bila uslišana. Predložen mi je bil brezimen zapisek obdolžitve in nič več. — Končno določa dr. Kohn v svoji oporoki, da hoče, naj bo preprosto pokopan in naj ne bo k njegovemu pogrebu povabljen noben cerkven in noben državni dostojanstvenik. »Bil sem izgnanec in hočem to ostati do zadnjega. Vsak duhovnik, ki se udeleži mojega pogreba, ne da bi bil povabljen, naj dobi deset kron v zlatu.«

— **Belgrajska vseučiliška knjižnica.** »Belgrader Nachrichten« poročajo, da je dobila policija več tisoč knjig juristične fakultete, a ravno tako je odkrita tudi knjiž-

nica nemškega seminarja, ki šteje nad 4000 knjig.

— **O knezoškofu dr. Bauru.** Kardinal knezoškof dr. Bauer je umrl. Dr. Bauer je bil do leta 1904 škof v Brnu. Ko je 14. marca 1904 prisilil papež olomuškega knezoškofa dr. Kohna, da je odstopil in mu prepovedal bivanje v njegovi nekdanji škofiji, je prišel dr. Bauer na njegovo mesto. Prišlo je do spora med obema zaradi imetja, ki je takrat obračal nase pozornost vsega sveta. Končno je dr. Kohn objavil pismo, v katerem je napadal dr. Baura, češ, da mu je na podlagi prepovedi bivati v Olomucu preprečil biti prisoten pri inventiranju ter zastopati svoje pravice, niti ni pripustil njegovega zastopnika. — Olomuška nadškofija je ena najbogatejših. Po davčnih izkazih znašajo letni dohodki nadškofa nad 670.000 K, torej skoraj 2000 K na dan. Kakor znano je tudi dr. Kohn pred par dnevi umrl in zapustil nad en milijon za bodoče češko vseučilišče v Brnu.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE.

Za »Rdeči križ« itd. 38.354 K 07 v.
III. vojno posojilo 264.048 K 69 v.

Skupna vsota 302.402 K 76 v.

ZAHVALA.

Ob moji 50letnici mi je došlo toliko čestitk z raznih strani, da se mi ni mogoče vsem dragim sošolcem, prijateljem in znancem posebe primerno zahvaliti. Navdaja me zavest, da je moja pot prava. Kakor moje dosedanje in bodoče delo naj bodo tudi ti prijazni spomini posvečeni vzorom Vaše in moje mladosti! Srčna hvala!
Ivo Trošt.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

M. V. v S.: Vaše odpovedi nikakor ne moremo vzeti v vednost. Ob veličanstvu smrti preneha vsako sovraštvo. Ravnali smo le tako, kakor nam veleva čuvstvo humanitete. Ako drugi nečejo ali ne morejo tako — svobodna jim pot! Mi se zavedamo, da smo ljudje, ne da bi se hoteli delati lepše, nego smo v resnici ali pa da bi hoteli kovati orožje za boj, ki lahko pride. Naša vest nam pravi, da smo ravnali prav. In zato upamo, da nas razumete! Vaša odpoved pa je, kakor da je ni! Le z nami naprej do srečnega konca!

Do časa, ko se urede razmere, bomo svoj list izdajali vsakih 14 dni. Prosimo vztrajne moralne in materialne podpore!

Naznanilo.

Pri »Popotniku« so se obrnile razmere toliko na bolje, da poskusimo zopet z izdajanjem. Prva letošnja številka, ki bode glede vsebine na višini aktualnosti, izide 25. t. m.

Ako bode zavedno slovensko učiteljstvo vztrajno pri marljivem delu v prospeh naše edine slovenske pedagoške revije, kakor smo izrekli željo v okrožnici na Zavezina društva, potem rešimo list iz resne nevarnosti.

Vse naročnike prosimo, da plačajo list naprej!

Vodstvo Zaveze.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj

172

razpošilja na vse strani sveta najmoderneje in najtrpežnejše klubke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

Najboljši pripomoček za priučenje

:: nemškega jezika je ::

Tumlirz „Nemška jezikovna vadnica za nenemške šole“.

Izdaja v 3 zvezkih:

I. zvezek
75 strani z 32 podobami,
cena vez. K —80

II. zvezek
136 strani s 14 podobami,
cena vez. K 120

III. zvezek
180 strani s 37 podobami,
cena vez. K 180

s slovenskim besednjakom

k I. zvezku
23 strani, cena broš. 20 h

k II. zvezku
61 strani, cena vez. 40 h

k III. zvezku
85 strani, cena vez. 50 h.

Sestavil učitelj Andrej Rapè v Ljubljani.

Založil F. Tempsky na Dunaju.

Dobiva se v vseh knjigarnah.

Preizkusni izvodi za vpeljavo šol. vodstvom brezplačno!

Ali ste že pridobili mladinskemu listu „Zvonček“ novega naročnika?

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitni dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtini, p. Dob.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, r. z. z o. j. v Ljubljani.

Čekovni račun št. 66312.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%.

Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsakega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsakih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov	in sicer	rokov	in sicer	rok
A	v 12	11	à 9 K — h,	12. 4 K 73 h
B	18	17	6 „ —	18. 3 „ 56 „
C	24	23	4 „ 50 „	24. 4 „ —
D	38	37	3 „ —	38. — „ 66 „
E	46	45	2 „ 50 „	46. 1 „ 81 „
F	60	59	2 „ —	60. — „ 70 „
G	70	69	1 „ 75 „	70. 1 „ 42 „
H	85	84	1 „ 50 „	85. 1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadrugi lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvemšji praznikov vsak četrtek od 1/2. do 1/2. ure popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer.

Dobiček. Račun dobička in izgube. Izguba.

Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Prejete obresti posojil	14464	47	1	Izplačane obresti hranilnih vlog . . .	42	03
2	Zaostale obresti posojil	2968	73	2	Kapitalizirane obresti hranilnih vlog .	7616	79
3	L. 1914. predplačane obresti posojil .	139	32	3	L. 1914. zaostale obresti posojil . . .	4546	52
4	Obresti naloženega denarja	52	91	4	Predplačane obresti posojil	9	64
5	Upravni prejemki:			5	Davki:		
	a) poština K 113·51				a) obrtni davek K 138·21		
	b) režija " 124—				b) rentnina " 134·14		
	c) opomini " 551—	788	51		c) neposredne pristojbine " 3·10	275	45
6	Premijska provizija	68	64	6	Upravni izdatki:		
					a) nagrade K 1884—		
					b) stanarina in drugo " 420—		
					c) članski prisp. „Zvezi v Celju“ " 115—		
					d) poština " 146·16		
					e) manipulacija in provi zija poštne hranilnice " 84·91		
					f) pisarniš. potrebščine " 15·70		
					g) reklama " 100—	2765	77
				7	5% odpis inventarja	64	95
				8	5% pripis rezervnemu fondu	782	65
				9	Dobiček	2378	78
		18482	58			18482	58

Imetje. Bilanca. Dolgovi.

Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Posojila	174595	11	1	Deležne vloge	28833	40
2	Zaostale obresti	2968	73	2	Nedvignene obresti deležnih vlog . .	3001	41
3	Naložen denar	2000	—	3	Hranilne vloge:		
4	Inventar:				a) po stanju K 132351·67		
	a) po stanju računa . K 1299·18				b) kapitaliz. obresti " 7616·79	139968	46
	b) 5% odpis " 64·95	1234	23	4	Predplačane obresti posojil	9	64
5	Terjatve na premijah, ekspenzarju i. dr.	5245	10	5	Rezervni fond:		
6	Gotovina 31. decembra 1915	4584	42		a) po stanju računa . K 15647·25		
					b) vpisnina " 6—		
					c) 5% pripis " 782·65	16435	90
				6	Dobiček	2378	78
		190627	59			190627	59

V Ljubljani, dne 31. decembra 1915.

Načel. namestnik: **Jakob Dimnik s. r.** Blagajnik: **Alojzij Kecelj s. r.** Član načelstva: **Juraj Režek s. r.**
 Član načelstva: **Vita Zupančič s. r.** Član načelstva: **Anton Likozar s. r.** Zadržna uradnika: **Vendelin Sadar s. r.** **Ivan Petrič s. r.**
 Član nadzorstva: **Karel Wider s. r.** Predsednik: **Franc Gale s. r.** Podpredsednik: **Franc Skulj s. r.** Član nadzorstva: **Minka Marout s. r.**

Ta račun z glavnimi in pomožnimi knjigami in prilogami primerjali in v redu našli:

3. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku.

Nadzorstvo se je konstituiralo, v svoji seji dne 15. februarja 1915.
 Predsednik: Fran Gale, mestni učitelj; podpredsednik: Fran Skulj, mestni učitelj; člani: Fran Grm, vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme; Minka Maroutova, šolska ravnateljica; Karel Wider, mestni učitelj; vsi v Ljubljani.
 Dne 23. januarja 1915. je prisostvovalo nadzorstvo tudi seji načelstva in izvršilo glavno revizijo.
 Nadzorstvo se je večkrat po posameznih članih udeleževalo sej načelstva, pregledalo knjige ter skontroiralo blagajno.
 Prepričalo se je, da posluje načelstvo uspešno, vsestransko po pravilih in da se računski zaključek za poslovno leto 1915. popolnoma vjema s knjigami, prilogami in blagajniškim stanjem.
 Zatò predlaga:
 XII. redni občni zbor izvoli odobriti računski zaključek Hranilnice in posojilnice „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani, registrovane zadruge z omejenim jamstvom, za poslovno leto 1915. ter podeliti načelstvu absolutorij.

V Ljubljani, dne 8. januarja 1916.

Za nadzorstvo:
 Predsednik: **Fran Gale s. r.** Član: **Minka Marout s. r.**

4. Razdelitev čistega dobička.

Čisti dobiček znaša K 2378·78
 Glede razdelitve tega predlaga načelstvo:
 a) Rezervnemu fondu po § 17, pravil „ 118·90
 b) 5% obresti deležev po § 21. pravil „ 1428·46
 c) Društvu za zgradbo „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani „ 100—
 d) „Zavezi avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“ „ 50—
 e) Dijaškemu podpornemu društvu „Domovina“ v Ljubljani „ 20—
 f) „Glasbeni Matici“ v Ljubljani „ 20—
 g) Ostanek „ 641·42
 rezervnemu fondu, ki bo na ta način narastel od K 16435·90 na K 17196·22.
 Obresti deležev se bodo izplačevale vsak uradni dan po občnem zboru na predložene zadružne knjižice

Za načelstvo:
 Načelnikov namestnik: **Jakob Dimnik s. r.** Blagajnik: **Alojzij Kecelj, s. r.**

5. Volitve v načelstvo.

Volita se dva člana v načelstvo in eden član v nadzorstvo.
 Volita se po dva namestna člana v načelstvo in nadzorstvo.

6. Pregled

o prometu in uspehu za čas od dne 31. avgusta 1904 do 31. decembra 1915.

Poslovno leto	V teku leta										Koncem poslovnega leta																			
	novih za-družnikov		vplačanih deležev		novih vpla-gateljev		vloženo		novih dož-nikov		danih posojil		zadrž-nikov		deležev		vplaga-teljev		vlog		dož-nikov		posojil		čistega dobička		za dobre namene določeno		rezerva	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
1904	60	2859	64	12	9595	59	20	11120	06	60	2859	64	12	9595	59	20	11051	58	58	96	10	—	146	70						
1905	109	3349	88	30	62065	03	119	63738	95	169	6209	52	41	58045	21	129	65046	02	1619	26	250	—	651	77						
1906	87	3312	17	34	58415	08	118	54780	—	256	9521	69	67	90388	29	234	101920	18	2655	62	150	—	1892	59						
1907	67	4604	12	51	26508	94	107	45472	—	323	14125	81	102	104311	82	302	120750	25	3006	77	150	—	3113	64						
1908	81	3852	14	73	52478	10	148	69497	—	399	17727	95	161	133249	97	387	154293	49	3921	80	150	—	4842	25						
1909	61	3589	82	96	57483	60	138	68214	—	442	20217	77	229	155709	18	426	178450	58	4321	50	150	—	6876	63						
1910	83	4067	19	27	102243	16	152	87800	90	499	22984	96	226	188727	67	496	213918	49	3383	79	150	—	9780	69						
1911	52	3278	89	23	42910	21	111	57050	—	527	25063	85	213	194356	88	522	223586	08	2379	60	150	—	11625	46						
1912	32	4062	95	18	19481	07	88	43810	—	545	28563	97	210	186725	89	517	222915	14	2136	80	170	—	13092	38						
1913	42	2989	42	25	11675	29	103	45140	—	562	30361	89	216	181806	62	524	217769	37	2455	15	210	—	14721	81						
1914	23	1249	97	12	18173	97	62	39890	—	555	30121	40	206	177880	76	506	213320	39	1797	55	210	—	15647	25						
1915	3	162	—	10	9564	37	22	8690	—	530	28833	40	189	139968	46	435	174595	11	2378	78	190	—	17196	22						